

Rekreasyonel Liderlik Davranışı Ölçeğinin Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi

Tebessüm AYYILDIZ DURHAN¹ , Fikret KAYHALAK¹ ,
Serkan KURTIPEK¹ , Fatih YENEL¹

¹Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara

Araştırma Makalesi

DOI:10.53434/gbesbd.1082314

Öz

Bu çalışmanın amacı rekreasyonel liderlik davranışlarını belirlemeye yönelik ölçüm aracı geliştirmektir. Hazırlanan denemelik nihai form ilk aşamada 422 öğrenci ile test edilmiş, çalışma grubu büyüklüğünün yeterliliği analiz edilmiştir (.85; 1766. 834, $p<0,000$) devamında uygulanan açımlayıcı faktör analizi doğrultusunda 2 faktörlü bir yapıya ulaşılmıştır. Açımlayıcı faktör analizinde faktör yükleri .30 ve üzerinde olan maddeler araştırmaya dahil edilmiştir. İlk test uygulamasında 26 maddeden oluşan soru havuzu yapılan açımlayıcı faktör analizinde binışik maddelerin ölçüm aracından çıkartılması ile 15 maddelik bir yapı oluşturmuştur. Elde edilen yapı demokratik ve otokratik davranış alt boyutları olmak üzere iki alt boyutta toplanmıştır. Rekreasyonel liderlik davranışının demokratik davranış alt boyutu tek başına toplam varyansın %29,83'ünü, otokratik davranış alt boyut ise toplam varyansın %12.85'ini açıklamaktadır. Toplam açıklanan varyans ise %42,68'dir. Demokratik davranış alt boyut iç tutarlılık katsayısı .78, otokratik davranış alt boyut için iç tutarlılık katsayısı ise .64 olarak belirlenmiştir. Toplam güvenilirlik katsayısı ise .60'tır. Rekreasyonel liderlik davranışı ölçeği; "kesinlikle katılmıyorum", "katılmıyorum", "kararsızım", "katılıyorum" ve "tamamen katılıyorum" seçeneklerinin yer aldığı beşli likert tipi bir ölçektir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 15, en yüksek puan ise 75'tir. Ölçüm aracında ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Açımlayıcı faktör analizinin ardından elde edilen yapının doğruluğunun analizi adına doğrulayıcı faktör analizinden yararlanılmıştır. İkinci veri toplama süreci sonrası 400 veri tekrar test için toplanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizinin yapı geçerliliğine kanıt sunduğu belirlenmiştir (RMSEA .072, SRMR 0.67, NFI 0.90, CFI 0.93, NNFI 0.92, χ^2/df 3.06). Sonuç olarak rekreasyonel liderlik davranışı ölçeğinin geliştirilmesi ve bu yönde psikometrik özelliklerinin incelendiği araştırma bulguları, rekreasyonel liderlik davranışlarının belirlenmesinde geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı elde edildiğini göstermektedir.

Anahtar sözcükler: Rekreasyon, Liderlik, Davranış ölçeği

Investigation of Recreational Leadership Behavior Scale Psychometric Properties

Abstract

The aim of this study is to develop a measurement tool to determine recreational leadership behaviors. The final trial form was tested with 422 students at the first stage, the adequacy of the size of the study group was analyzed (.85; 1766.834, $p < 0.000$), and a 2-factor structure was reached in line with the exploratory factor analysis applied afterwards. In the exploratory factor analysis, items with factor loads of .30 and above were included in the study. In the first test application, the question pool consisting of 26 items formed a 15-item structure by removing the overlapping items from the measurement tool in the exploratory factor analysis. The resulting structure was gathered in two sub-dimensions, namely democratic and autocratic behavior sub-dimensions. The democratic behavior sub-dimension of recreational leadership behavior alone explains 29.83% of the total variance, while the autocratic behavior sub-dimension explains 12.85% of the total variance. The total explained variance is 42.68%. The internal consistency coefficient for the democratic behavior sub-dimension was .78, and the internal consistency coefficient for the autocratic behavior sub-dimension was .64. The overall reliability coefficient is .60. Recreation Leadership Behavior Scale; It is a five-point Likert-type scale with the options "strongly disagree", "disagree", "undecided", "agree" and "strongly agree". The lowest score that can be obtained from the scale is 15, and the highest score is 75. There is no reverse coded item in the measurement tool. After the exploratory factor analysis, confirmatory factor analysis was used to analyze the accuracy of the structure. After the second data collection process, 400 data were collected for retest. It was determined that confirmatory factor analysis provided evidence for construct validity (RMSEA .072, SRMR 0.67, NFI 0.90, CFI 0.93, NNFI 0.92, χ^2/df 3.06). As a result, the development of the recreational leadership behavior scale and the research findings examining its psychometric properties in this direction show that a valid and reliable measurement tool has been obtained in determining the recreational leadership behavior.

Keywords: Recreation, Leadership, Behavior scale

Giriş

Liderlik, belirli şartlar altında, belirlenen bireysel ve grup amaçlarını gerçekleştirmek üzere, bir bireyin başka bireylerin etkinliklerini ve faaliyetlerini etkilemesi ve yönlendirmesidir (Koçel, 2001). Bu durumda lider grubun amaçları doğrultusunda hareket eden, grubu yönlendiren ve etkinliklerin işleyişini sağlayan bireylerdir. Liderlik davranışları ise; değişik kurumlarda, farklı kurum kültürlerinde, çeşitli örgüt kültürlerinde, izleyicilere ve lider bireyin özelliklerine göre farklı liderlik stilleri olabileceğini göstermektedir (Kesimli, 2013). Liderlik davranışları alan yazında farklı kuramlarla incelenmektedir. Ancak bu kuramlar arasında özellikler teorisi, davranışsal ve durumsal teoriler başı çekmektedir.

Liderliği liderin niteliklerine göre değerlendiren özellikler teorisi incelendiğinde; liderin dürüstlük, doğru olma, bağlı olma, hırslı ve atılgan olma gibi özelliklere sahip olması gerektiğini ve bu özelliklerin doğuştan elde edilebileceğini savunmaktadır. Bu yaklaşım lider olunamayacağını, lider doğulabileceğini savunmaktadır (Karaküçük, Yenel ve Akgül

2017). Dolayısıyla bu teorinin temeli liderlerin fiziksel ve kişisel özelliklerinin açıklanmasını içermektedir (Yenel, 2019).

Davranışsal teori incelendiğinde ise; liderin planlama noktasındaki etkinlik, iletişim açısından yetkinlik, yetki devri çerçevesinde yeterlilik ve iletişim kurduğu bireyleri önemseme gibi durumların liderlik potansiyeli üzerinde etkili olduğunu ifade etmektedir (Karaküçük, Yenel ve Akgül, 2017; Yenel, 2019). Davranışsal liderlik teorisine göre, demokratik liderlik özellikleri sergileyen liderlerin daha başarılı liderler olduğu varsayımı bulunmaktadır. Ancak içinde bulunulan durumlara yönelik zaman zaman göreve önem veren lider, yani otokratik liderlik özelliği taşıyan liderler de başarılı olabilmektedir. Örneğin hızlı kararlar alma gerekliliğinde otoriter liderlerin daha başarılı sonuçlar aldığı düşünülmektedir (Yenel, 2019).

Demokratik lider; demokratik davranış tarzı ortaya koyarak bu liderlik tipinde, yönetim yetkisini, grup üyeleriyle birlikte paylaşmaktadırlar. Örgüt veya grup etkinliklerinin planlanması, denetimi ve yönetimi ile alakalı faaliyetlere katılım özelliğinden yola çıkmaktadırlar. Liderler ve ekip arasında pozitif ve yakın ilişki bulunmaktadır. Lider bütün ekip üyelerine açıklıkla yaklaşmaktadır. Amaçların ve hedeflerin belirlenmesi ve bunların gerçekleştirilmesi grup üyelerinin özgür tartışma ortamlarıyla neticelenmektedir. Lider bu noktada yönlendirici ve kararların alınmasında destekleyici rolde yer almaktadır. Liderlik tipolojisinin en basit göze çarpan şekilleri demokratik ve otokratik olanlardır (Karaküçük ve Yetim, 1996).

Durumsallık teorisine bakıldığında; çeşitli niteliklere sahip olan bir kimse bazı şartlarda ve çevrelerde lider olabildiği halde aynı bireyin farklı şartlar ve çevrede lider olamayabileceği söylenebilir. Dolayısıyla farklı çevrede aynı lider etkili olmayabilir. Bu sebeple durumsal teori incelendiğinde farklı durumlarda farklı davranış stilleri olduğunu görmek mümkündür.

Geçmişten günümüze kadar davranışları açısından çeşitli liderlik tarzları oluşmuş ve zaman geçtikçe yenileri oluşmaya devam etmektedir. Bunlar davranış tiplerine göre otokratik lider, demokratik lider, liberal lider, dönüşümcü lider, durumsal lider ve stratejik lider tipleridir (Donuk, 2007). Mevcut araştırma kapsamında Lewin, Lippitt ve White'ın (1939) ortaya attığı demokratik, otokratik ve serbesiyetçi liderlik davranış tarzları benimsenmiştir. Lewin ve diğerlerine göre (1939) liderlik davranış tarzları üç ana başlıkta incelenmektedir. İlgili davranış tarzlarının detayları Tablo 1'de gösterilmektedir.

Liderler pek çok organizasyon ve etkinlikte önemli görevler üstlenen sorumlu bireyler olarak göze çarpmaktadır. Söz konusu etkinlikler arasında yer alan rekreasyonel etkinlikler; bireylerin boş zamanlarını yenilenmek, dinlenmek gibi çeşitli ihtiyaçlar doğrultusunda değerlendirebilecekleri çeşitli etkinlikleri nitelendirmektedir. Rekreasyon özgür biçimde, gönüllü olarak katılım sağlanan, tatmin sunan, rutinin dışına çıkılmasını sağlayan, birtakım faydalar ortaya koyan, bireysel veya grup olarak katılım gösterilebilen, pek çok farklı etkinliği barındıran boş zaman değerlendirme etkinlikleridir.

Tablo 1. Kurt Lewin ve diğerlerinin (1939) lider davranış tarzları betimlemeleri

Otokratik lider	Demokratik lider	Serbesiyetçi lider
Lider tarafından politikanın belirlenmesi söz konusudur.	Tüm politikalar, lider tarafından desteklenen bir grup tartışması neticesinde şekillenir.	Lider katılımı olmadan grup veya bireysel karar için tam özgürlük sağlayan liderlik tipidir.
Emirlerin aşama aşama lider tarafından verilmesi ve gelecekteki adımlar ile ilgili belirsizlik bulunmaktadır.	Yapılan toplantılarda etkinlik perspektifi oluşturulur. Grup hedefleri için genel adımlar çizilir. Bu liderlik türünde demokratik liderler teknik uygulamalar noktasında alternatif prosedürler önerir.	Lider tarafından sağlanan destek istenildiğinde sunulmaktadır. Diğer yandan yapılan tartışma ve toplantılara liderin katılımının fazla olmaması söz konusudur.
Lider genellikle her üyenin sorumluluk sınırlarını ve çalışma arkadaşlarını dikte etmektedir.	Üyeler istedikleri kişiyle çalışmakta özgürdür ve görev dağılımı gruba bırakılır.	Liderin tam olarak toplantı ve etkinliklere katılım sağlamamasından söz edilebilir.
Baskın kişilik ön plandadır. Çalışanların övgü ve eleştirilerinde kişisel doneler kullanır. Aktif grup katılımından nispeten daha uzak liderlerdir. Liderlik biçimleri dostluk ve arkadaşlık üzerine kurulu değildir.	Lider, övgü ve eleştirilerinde "nesnel" veya "gerçeklere odaklı" davranır. Lider burada daha çok manen düzenli bir grup üyesi olmaya çalışmaktadır.	Sorgulanmadıkça üye faaliyetleri hakkında çok seyrek yorumlar yapar. Olayların ve etkinliklerin gidişatına müdahale etme girişiminde bulunmaz.

Rekreasyonel etkinliklerin organizasyonu planlama, uygulama, koordinasyon ve denetleme faaliyetlerinde rekreasyon alanında uzman bireylerin etkinlikleri yönetmesi gerekmektedir. İlgili faaliyetler bireylerin ihtiyaçlarına göre şekillendirilmelidir. Burada rekreasyon liderlerinin görev ve sorumlulukları ön plana çıkmaktadır.

Yönetim açısından liderlik ve rekreasyon liderliği arasında grup veya organizasyon liderlerinden beklenen görev ve sorumluluklar açısından ayrışacak düzeyde farkı bulunmamaktadır. Rekreasyon liderliğindeki gerekli hususlar ile diğer liderlik türleri için ön plana çıkan noktalar arasında bir bağlantılar ve paralellikler yer almaktadır. Yönetim liderlerinden ve rekreasyon liderinden beklenen; ekip üyelerine mensubu olduğu grubun ve görevin mutluluğunu hissettirmek, o örgütte yer almaktan haz almalarına katkı sağlamak, grup üyelerini çeşitli etkinliklere yönlendirmek ve yol gösterici rol üstlenerek grup üyelerini etkilemeyi sağlamaktır (Karaküçük, Yenel ve Akgül, 2017). Bu sebeple liderliğin geniş bir bakış açısıyla ele alınabileceğini ifade etmek mümkündür (Kurtipek ve Güngör, 2019).

Liderlik rekreasyon etkinliklerinin temel taşlarından birini oluşturmaktadır ve etkinliklerin başarıya ulaşması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için önemli işleve sahiptir. Rekreasyonel faaliyetlerde liderlik bireyler arası davranışlar ve karşılıklı etkileşim oluşturmaktadır. Bu noktada lider ekibi, ekip de lideri etkilemektedir (Karaküçük ve Yetim, 1996). Dolayısıyla, belirlenen amaçlara ulaşabilmek adına lider etkin bir yapıdadır (Güngör ve Yenel, 2017; Kurtipek ve Güngör, 2018).

Rekreasyon lideri, kendisini sürekli güncelleyen, yenilenme ve gelişim için çaba harcayan kimsedir. Rekreasyonel etkinlik katılımcılarına ve topluma daha iyi hizmet verebilmek adına, var olan tüm imkânların kullanılması, kaynakların artırılmaya çalışılması, öneriler, fikirler, planlamalar ve etkinlikler düşünerek sürekli gelişim için mücadele etmelidir (Kesimli, 2013). Rekreasyon liderlerinin yegane görevi kapalı ve açık alanlarda çeşitli faaliyetleri teşvik ve organize etmektir. Görevleri, grup üyelerini bir ekibin üyesi olarak çalışmaya güdülemektir. Rekreasyon liderleri, rekreasyon ya da organizasyon firmalarının müşteri veya katılımcıya en uygun rekreasyonel etkinlik uygulamaları geliştirmektedirler. Bunun yanında rekreasyonel etkinliklerinin tanıtımını gerçekleştirmek, özel faaliyetler ve projeler için kaynak temin etmek ve güvenlik faaliyetlerine bağlı kalmak da rekreasyon liderlerinin sorumlulukları arasında yer almaktadır (Yılmaz ve Akdeniz, 2021).

Rekreasyon liderinin göstermesi gereken liderlik davranışları, faaliyetlerin hedeflerini ve katılımcıların bireysel ya da grup açısından ihtiyaçlarına göre şekillenmektedir. Rekreasyonel uygulamalara katılım gösteren bireylerin taleplerine göre belirlenen hedefler, rekreasyonel etkinliklerin hedeflerine dair gönüllülük esası olması gibi faktörler göz önünde bulundurulduğunda, rekreasyon liderlerinin genel olarak demokratik yaklaşım ve davranışlar sergilemesi beklenmektedir (Karaküçük ve Yetim, 1996).

Davranışsal liderlik teorisine göre demokratik liderlik sergileyen liderlerin daha başarılı olduğu kabul edildiği bilinmektedir. Bireylerin serbest zamanlarını değerlendirirken gruba liderlik edecek, onları rekreatif etkinliklere katılma yönünde güdüleyecek, bir rol model olarak kişisel gelişimlerine katkıda bulunacak ve günlük yaşamın getirmiş olduğu olumsuz etkileri geride bırakmalarına yardımcı olacak bu liderler, rekreasyon faaliyetleri açısından hayati bir önem taşımaktadır (Başoğlu, 2013) Rekreasyonel etkinliklerin ana unsuru olan rekreasyon liderlerinin rekreasyonel aktivitelere liderlik eder iken sergileyeceği liderlik davranış biçimleri etkinliklerin amacına ulaşması ve verimli olması hususunda önemli paydalardan birisidir. Ticari ve kamudaki rekreasyon faaliyetleri ile uğraşan kurumların bu alanda seçeceği liderlik görevini üstlenen tüm bireylerin liderlik davranışlarının belirlenmesinde etkili bir ölçme aracı olacağı düşünülmektedir.

Rekreasyonel liderlik davranışlarının belirlenmesi üzerine geliştirilmeye çalışılan rekreasyonel liderlik davranışı ölçeğinin psikometrik özelliklerinin sınanması mevcut araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Alan yazında ihtiyaç duyulduğu düşünülen rekreasyonel liderlik davranışlarının belirlenmesinde geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı elde edilmeye çalışılmıştır.

Rekreasyonel uygulamalar öncesinde, esnasında veya sonrasında etkinlikleri planlayan ve yöneten uzmanlar olan rekreasyon liderlerinin rekreasyonel liderlik davranışlarını sergileme biçimlerinin incelenmesi amacıyla geliştirilmeye çalışılan ölçüm aracının ilgili etkinliklerde liderlik görevi üstelenen tüm bireylerin liderlik davranışlarının belirlenmesinde etkili bir araç olacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Ölçme aracı

Bu çalışmanın amacı rekreasyonel liderlik davranışlarını belirlemeye yönelik ölçüm aracı geliştirmektir. Ölçüm aracı geliştirilmesine yönelik yapılan uygulamalar Gazi Üniversitesinin Etik Komisyonunun 11.01.2022 tarih ve 01 tarihli toplantısında 2022-075 araştırma koduyla onay raporu verilerek, bu çerçevede gerekli etik izin alınarak gerçekleştirilmiştir. Kurt Lewin ve diğerlerinin (1939) lider davranış tarzları betimlemelerinden yola çıkılarak hazırlanan madde havuzunun oluşturduğu ölçekte bahsi geçen rekreasyonel liderlik davranış ölçeği özelliği ele alınmıştır. Ölçüm aracı rekreasyonel etkinliklerin tüm aşamalarında (planlama, uygulama, koordinasyon, kontrol) bir rekreasyon liderinin demokratik, otokratik ve liberal davranışlarının bütününe ele almaktadır.

Alanyazında bulunan liderlik davranış kuramları dikkate alınarak hazırlanan madde havuzu spor yönetimi ve rekreasyon alanlarında uzmanlaşmış bireylerin yorumlarıyla, uzman görüşleri çerçevesinde 44 maddeden 26 maddeye düşürülmüştür. Uzman görüşleri yönetim bilimleri alanında uzman, rekreasyon alanında uzman ve dil bilgisi kontrolü yapılması adına ilgili alanda uzman görüşleri çerçevesinde alınmıştır. Kapsam geçerlik oranları, Lawshe (1975) tarafından geliştirilmiştir. Bu nedenle Lawshe tekniği olarak bilinen bu yaklaşım 6 aşamadan oluşmaktadır.

- a) Alan uzmanlar" grubunun oluşturulması
- b) Aday ölçek formlarının hazırlanması
- c) Uzman görüşlerinin elde edilmesi
- d) Maddelere ilişkin kapsam geçerlik oranlarının elde edilmesi
- e) Ölçeğe ilişkin kapsam geçerlik indekslerinin elde edilmesi
- f) Kapsam geçerlik oranlar"/indeksi ölçütlerine göre nihai formun oluşturulması

Elde edilen 26 maddelik denemelik form ile soruların anlaşılabilirliğinin belirlenmesi adına 42 üniversite öğrencisine pilot çalışma yapılmış, soruların anlaşılır olduğu belirlendikten sonra ilk test verileri toplanmıştır. Elde edilen verilerin, açıcı faktör analizi adına uygunluğu test edilmiş ve 422 katılımcıdan toplanan verilerin açıcı faktör analizi uygulamak için uygun büyüklükte olduğu Tablo 2'de tespit edilerek yapı incelenmiştir. AFA bulguları Tablo 3'de gösterilmektedir.

Gerçekleştirilen açıcı faktör analizi doğrultusunda kesme değeri .30 olarak belirlenmiştir. AFA'da maddelerin ölçekten çıkartılmasına karar verilirken faktör yük değeri alt sınırı 0,30 olarak kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2007). İlk test uygulamasında 26 maddeden oluşan soru havuzu yapılan açıcı faktör analizinde

binışik maddelerin ölçüm aracından çıkartılması ile 15 maddelik bir yapı oluşturmuştur. Elde edilen yapı demokratik ve otokratik davranış alt boyutlardan oluşmak üzere iki alt boyutta toplanmıştır. Rekreasyonel liderlik davranışı ölçeği; “kesinlikle katılmıyorum”, “katılmıyorum”, “kararsızım”, “katılıyorum” ve “tamamen katılıyorum” seçeneklerinden oluşan beşli likert tipi bir ölçektir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 15, en yüksek puan ise 75’tir. Ölçüm arasında ters kodlanan madde bulunmamaktadır.

Verilerin toplanması

Veriler denemelik form oluşturulduktan sonra anlaşılabilirliğinin analizi için 42 öğrenci üzerinde pilot uygulamayla sınanmış, ardından ilk test verileri toplanmıştır. 15 farklı üniversitede öğrenim gören üniversite öğrencilerinden elde edilen 422 veri Google forms ile toplanmıştır. Yapılan analizler sonrası yapının doğrulanması için aynı örneklem grubu baz alınarak ikinci veri toplanmıştır. 400 katılımcıdan elde edilen veriler ile yapının doğrulanmasına yönelik analizler gerçekleştirilmiştir.

Verilerin analizi

Çalışma grubunun analizler için yeterli düzeyde olup olmadığının belirlenmesi üzere uygulanan KMO ve Barlett testi bulguları araştırma örnekleminin (.85, $p < 0.001$) analizlerin yapılması adına yeterli büyüklükte olduğunu göstermektedir. KMO değerinin yüksek olması, faktör analizinin uygulanması açısından ön bilgi vermektedir. Bu çerçevede açıklayıcı faktör analizine geçilmiştir. Açıklayıcı faktör analizi ile verilerin faktör yükleri, her bir alt boyutun ve ölçüm aracının toplam olarak açıkladığı varyans değerleri verilmiştir. Diğer yandan ortaya çıkan 2 alt boyut için Cronbach Alpha (α) değerleri alınmış, ortaya çıkan 2 faktörlü yapının doğrulanması için doğrulayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Pearson korelasyon analizi ile faktörlerin birbirleriyle olan ilişkileri belirlenmiş, yakınsak ve ıraksak geçerlilik analizleri uygulanmıştır.

Bulgular

Çalışma grubunun yeterli düzeyde olup olmadığının test edildiği KMO ve Barlett Küresellik testi sonuçlarının (Tablo 2) mevcut araştırma için yeterli büyüklükte olduğunu gösterdiği belirlenmiştir (.85; 1766.834, $p < 0,001$).

Tablo 2. Rekreasyonel liderlik davranışı ölçeğinin örneklem yeterliliğine ilişkin bulgular

KMO ve Bartlett's Testi		
Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Uyum Ölçüsü		.850
	χ^2	1766.834
Barlett Küresellik Testi	sd	.105
	p	.000

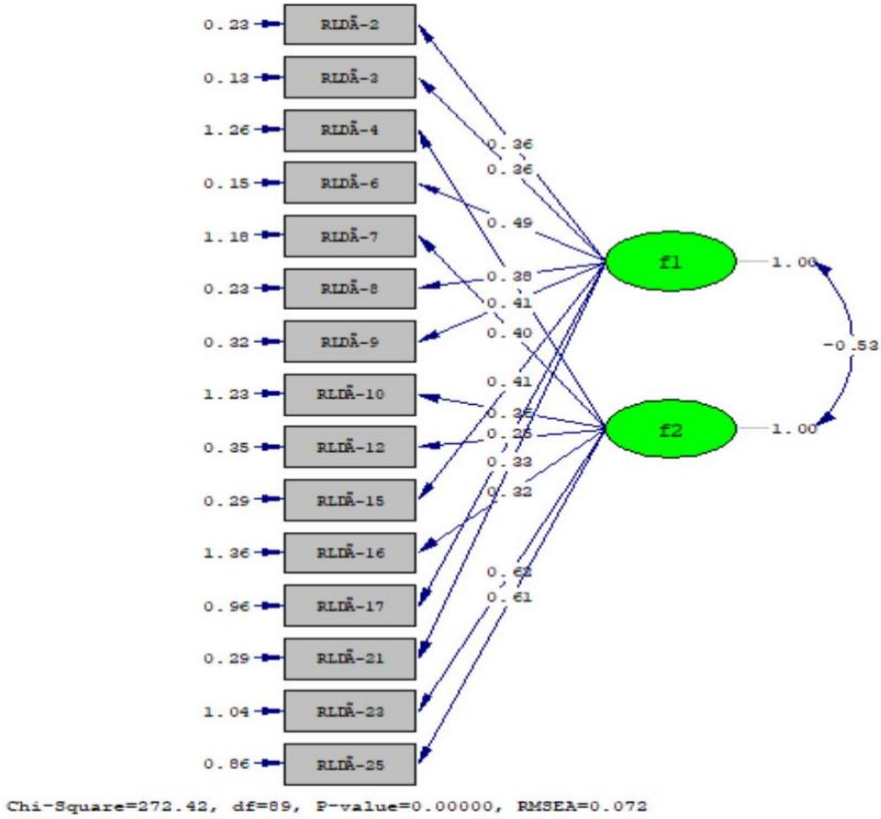
Tablo 3. Rekreatyönel liderlik davranışı ölçeğine yönelik açımlayıcı faktör analizi bulguları

Maddeler		Demokratik Davranış	Otokratik Davranış	Cronbach Alpha	Açıklanan Varyans
1	Grup üeleriyle uyum içerisinde çalışırım	.831			
2	Grup üelerine söz hakkı tanırım	.801		.78	% 29.83
3	Grup üeleriyle iletişime açıgımdır	.800			
4	Grup üelerinin yaratıcılıklarını desteklerim	.716			
5	Grup üelerinin kişisel karar ve tercihlerine saygı duyarım	.709			
6	Grup üelerinin sadakati benim için önemlidir	.581			
7	Grup üelerine karşı eşit davranırım	.567			
8	Grubun diğer üeleri gibi çalışırım	.334			
9	Grup üelerinin beni etkilemesine izin vermem		.626	.64	%12.85
10	Grup üeleriyle mesafemi korurum		.597		
11	Grup üeleri lider olarak benimle ilişki kurmaya çekinirler		.585		
12	Yönetim yetkisini tek başıma üstlenirim		.578		
13	Grup üelerinin olası hatalarında yaptırım uygulamaktan kaçınmam		.537		
14	Grup üeleriyle ilişkimi aracı bir üeyle sağlarım		.502		
15	Grup üelerinin benimle benzer düşünce kalıplarına sahip olmasını beklerim		.487		
Toplam				.60	%42.68

Döndürülmüş bileşenler analizi çerçevesinde gerçekleştirilen açımlayıcı faktör analizinde maddelerin faktör yüklerine yönelik kesme değeri .30 olarak belirlenmiştir. İlk test uygulamasında 26 maddeden oluşan soru havuzu yapılan açımlayıcı faktör analizinde binişik maddelerin ölçüm aracından çıkartılması ile 15 maddelik bir yapı oluşturmuştur.

Elde edilen yapı demokratik ve otokratik davranış alt boyutlarından oluşmak üzere iki alt boyutta toplanmıştır. Rekreatyönel liderlik davranışının demokratik davranış alt boyutu tek başına toplam varyansın %29,83'ünü, otokratik davranış alt boyutu ise toplam varyansın %12.85'ini açıklamaktadır. Toplam açıklanan varyans ise %42,68'dir. Demokratik davranış alt boyut iç tutarlılık katsayısı .78, otokratik davranış alt boyut için iç tutarlılık katsayısı ise .64 olarak belirlenmiştir. Toplam güvenilirlik katsayısı ise .60'tır.

Şekil 1. Doğrulayıcı faktör analizi diyagramı

Açımlayıcı faktör analizinin ardından belirlenen yapıyı sınamak adına uygulanan doğrulayıcı faktör analizi bulguları uyum indeksleri çerçevesinde değerlendirilmiştir (Şekil 1). Test tekrar test doğrultusunda gerçekleştirilen DFA bulguları elde edilen 2 faktörlü yapının doğrulandığını göstermektedir. Dolayısıyla elde edilen yapının yapı geçerliliğinin doğrulandığı söylenebilir (RMSEA .072, SRMR 0.67, NFI 0.90, CFI 0.93, NNFI 0.92, χ^2/df 3.06). DFA sonucunda elde edilen değerlere yönelik veriler Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4. Uyum ölçüleri ve model uyumu için sınır değerleri

Uyum Ölçüsü	İdeal Uygunluk Değerleri	Kabul Edilir Uyum	Uyumsuzluk	Elde edilen değerler
RMSEA	0-0.05	0.05-0.09	> 0.10	0.072
CFI	1	0.90-0.99	<0.90	0.93
NNFI	1	0.95-0.99	<0.95	0.92
χ^2/df	<=2	2-5	5+	3.06

Kaynak: Özdamar, 2016:185; Özdamar, 2013:242.

Tablo 5. Demokratik liderlik ve otokratik liderlik arasındaki ilişki analizi

	Demokratik liderlik	Otokratik liderlik
Demokratik liderlik	1	-0,126*
Otokratik liderlik	-0,126*	1

Alt boyutların birbirleriyle ilişkilerinin belirlenmesi amacıyla pearson korelasyon analizi bulguları incelendiğinde demokratik ve otokratik liderlik davranışları arasında negatif yönlü zayıf düzeyde anlamlı ilişki saptanmıştır ($r=-0,126$). Demokratik davranışların daha olumlu otokratik davranışların olumsuz davranışları içermesi göz önünde bulundurulduğunda Tablo 5'in ölçekler arasındaki ilişkiyi anlamlı biçimde ortaya koyduğu söylenebilir.

Tablo 6. Yakınsak ve ıraksak geçerlilik analizi

	AVE	CRA
Demokratik liderlik	0,85	0,89
Otokratik liderlik	0,83	0,84

AVE değeri "Ortalama Açıklanan Varyans (Average Variance Extracted)"ın kısaltması olup, faktöre ilişkin ifadelerin kovaryanslarının (yüklerinin) karelerinin toplamının ifade sayısına bölünmesi ile elde edilmektedir. Her bir faktör yapısı için ayrı ayrı değerlendirme yapılmaktadır (Yaşoğlu, 2017). Ayrışma geçerliliğinin .50'nin üzerinde olması kuralından yola çıkılarak AVE değerlerinin uyum sınırları çerçevesinde ayrışma geçerliliği ortaya koyduğu söylenebilir. CR değeri Cronbach's Alpha değerine bir alternatif olarak ya da bir kontrol aracı olarak kullanılmaktadır. CR değerinin de CA gibi 0.7'den büyük olması beklenir (Yaşoğlu, 2017). Tablo 6 incelendiğinde CR değerinin her iki alt boyut için 0.7'den büyük olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla ölçüm aracının ayrışma ve kompozit geçerliliklerinin doğrulandığı saptanmıştır.

Tartışma

Rekreasyonel liderlik davranışlarını belirlemeye yönelik ölçüm aracı geliştirilmesinin amaçlandığı araştırma bulguları incelendiğinde mevcut çalışmada rekreasyonel liderlik davranışlarının belirlenmesinde geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı elde edildiği yönündedir. Alan yazında bulunan araştırmaların farklı liderlik stillerine odaklandığı ve genellikle bir diğer kişinin liderlik davranışlarını değerlendirdiği araştırmalardan farklı olarak, rekreasyon liderinin kendi liderlik davranışlarını değerlendirdiği bir ölçüm aracı olması sebebiyle farklılık göstermektedir.

Literatür incelendiğinde spor ile ilgili liderlik ölçeklerinin sıklıkla geliştirildiği görülmektedir(Chelladurai ve Carron, 1981; Chelladurai ve Saleh, 1980; Dwyer ve Fischer, 1988; Fletcher ve Roberts, 2013; Rafferty ve Wyon, 2016; Teques, Silva, Rosado, Calmeiro ve Serpa, 2021; Wałach-Biśta, 2013; Zhang, Jensen ve Mann, 1997). Rekreasyonel etkinlikleri organize eden bireyler olarak rekreasyon liderlerinin davranışlarına yönelik ölçüm araçlarının sınırlılığı göze çarpmaktadır. Mevcut araştırmanın bu bağlamda alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Alan yazında farklı liderlik davranışlarının incelendiği araştırmalar yerini almaktayken, mevcut araştırmaya benzer araştırmalar da bulunmaktadır. Otokratik liderlik, demokratik liderlik, serbest bırakıcı lider, dönüşümcü lider ve etkileşimci lider olma özelliklerini ilköğretim okullarındaki yöneticiler açısından inceleyen araştırma bulguları; 5 alt boyutlu ve 4 ü ters madde olmak üzere 59 maddeden oluşan bir yapı elde edildiğini göstermektedir. Maddeler; ; “Her Zaman” “Çoğunlukla” “Ara Sıra” “Nadiren” “Hiç” biçiminde 5’li Likert tipi şeklinde hazırlanmıştır. Ölçüm aracının iç güvenilirlik katsayısı hesaplanarak 59 maddenin genel güvenilirlik katsayısının . 87 olduğu belirlenmiştir (Taş, Çelik ve Tomul, 2007).

Uluslararası alanyazında Huang’ın (2004) ortaya koyduğu rekreasyon liderliği ölçeği yönetsel ve dönüşümsel liderlik açısından rekreasyon liderliğini ölçmektedir. Mevcut ölçüm aracı demokratik ve otokratik liderlik açısından rekreasyonel liderlik davranışlarını incelemesi bakımından çalışmayla farklılık göstermektedir. Başoğlu da yine (2013) rekreasyonel etkinliklerdeki rekreasyonel liderlik davranışını dönüşümsel liderlik açısından değerlendirmiştir.

Houghton’un 2002 yılında geliştirdiği Tabak ve arkadaşlarının (2013) Türkçe’ye uyarladığı Öz Liderlik Ölçeği; 29 maddeden oluşan, hiçbir zaman ile her zaman arasında derecelenen beşli likert tipi bir ölçüm aracıdır. Ölçüm aracı; 3 boyuttan oluşan 8 alt faktörlü bir yapı sergilemektedir. KMO Barlett tesinde elde edilen bulgu .84 olduğundan mevcut araştırmayla benzer şekilde AFA’ya geçilmiştir. Yapılan açımlayıcı faktör analizi sonrası yapının toplam varyansın %67.1’ini açıkladığı saptanmıştır. DFA analizine geçilmiş ve χ^2 / df 2.18; GFI 0.94; NFI 0.85;IFI 0.91; CFI 0.91 ve RMSEA ise 0.07 olarak belirlenmiştir. Mevcut araştırmayla benzer bulgular elde eden çalışma Türk popülasyonu için geçerli ve güvenilir bir öz liderlik ölçeği ortaya koymuştur.

Liderlik stillerinin okul müdürleri üzerinde incelenmesi adına geliştirilen bir diğer ölçüm aracında dönüşümcü liderlik tarzı, sürdürümcü liderlik tarzı ve serbest bırakıcı liderlik tarzı çerçevesinde analizler gerçekleştirilmiştir. Buna göre elde edilen verilerin analizinde KMO Barlet testi bulguları mevcut araştırmadan yüksek biçimde .96 olarak belirlenmiştir. İlk alt boyutun toplam varyansın %37’sini açıkladığı, ikinci alt boyutun %12,45, üçüncü alt boyutun ise %4, 31’ini açıkladığı faktör analizi bulguları toplamda varyansın %54,19’unun açıklandığını göstermektedir. 3 faktörlü 35 maddeli bir yapı olarak doğruluğu sınanan ölçüm aracı AGFI. 85, GFI.87, NFI.97, NNFI. 98, CFI. 98, RMR. 075 SRMR. 065 RMSEA. 052, χ^2 /sd 2.34 bulguları yönüyle uyum indeksleri içinde olduğunu ortaya

koymaktadır. Mevcut araştırmayla bulgular açısından paralellik gösteren ölçüm aracı farklı alt boyutları sınaması bakımından ayrılmaktadır.

Özer ve Beycioğlu'nun (2013) paylaşılan liderlik ölçeğini olarak geliştirdiği ölçekte toplam 10 madde yer almaktadır. KMO değeri mevcut araştırmadan yüksek biçimde .94 olarak saptanmıştır. Toplam varyansın %58.26'sı açıklanmıştır. DFA bulguları ise GFI .90; AGFI 0.83; NNFI 0.96; CFI 0.97;RMSEA .10 ve SRMR 0.050'dir. Dolayısıyla mevcut bulgularla paralel düzeyde sonuçlar ortaya koyan araştırma verileri geçerli ve güvenilir bir paylaşılan liderlik ölçeği ortaya koymuştur. Ölçüm aracında verilebilecek yanıtlar hiçbir zaman ile her zaman arasında değişmektedir. Ölçeğin puanlanmasında en düşük 10, en yüksek puan 50 alınabilmektedir. Ölçüm aracının tamamında iç tutarlılık katsayısı mevcut araştırmadan yüksek biçimde 0.92 olarak bulunmuştur.

Halpin ve Winer'ın (1957) geliştirdiği "Leader Behavior Description Questionnaire" ölçüm aracının çeşitli uyarılma varyasyonlarından yararlanılarak oluşturulan liderlik davranışı ölçeği; maddelerin yarısı yapıyı kurma ve yarısı da anlayış geliştirme boyutunda olmak üzere 30 maddeden oluşmaktadır. Kaiser-Meyer Olkin (KMO) değeri mevcut araştırmadan düşük biçimde .70 olarak bulunmuştur. AFA'da kesme değeri mevcut araştırmayla benzer şekilde .30 olarak belirlenmiştir. AFA sonucu ölçeğin 2 alt boyuttan oluştuğu saptanmıştır. İlk alt boyutta 7, ikinci alt boyutta 12 madde yer almaktadır. Sırasıyla açıklanan varyans %19.73 ve %18.44'dür. Toplam varyansın ise %38,1'i açıklanmıştır. İç güvenilirlik katsayıları mevcut araştırmayla benzer şekilde yapıyı kurma alt boyutunda .78, anlayış gösterme alt boyutunda .78 olarak saptanmıştır. Dolayısıyla geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı elde edilmiştir.

Gençlik liderlik özelliklerinin belirlenmesine yönelik geliştirilen ölçüm aracının 40 soru ve 7 alt boyut olduğu saptanmıştır. İlgili alt boyutlar mücadele isteği ve hedef koyma, iletişim kurabilme, grup becerileri, güven duyma ve güvenilir olma, karar verme becerileri, problem çözme becerileri ve sorumluluk şeklinde isimlendirilmiştir. Ölçüm aracının toplamına yönelik iç tutarlık katsayısı .92'dir. KMO değeri .93 olarak belirlenen araştırma bulgularında faktör yüklerine yönelik kesme değeri mevcut araştırmayla benzer şekilde .30 olarak nitelendirilmiştir. Toplam açıklanan varyansın ise %51, 06 olduğu gözlemlenmektedir. 7 alt boyutlu yapının doğrulayıcı faktör analizinde uyum indeksleri içinde yer aldığı gözlemlenmiştir. ($\chi^2 = 2558.78$; $p < .05$; $sd = 719$; $\chi^2/sd = 3.55$; $RMSEA = .045$; $CFI = .87$; $GFI = .89$; $AGFI = .88$) (Cansoy ve Turan, 2016).

Güngörmüş, Gürbüz ve Yenel (2008) geliştirdiği spor için liderlik ölçeği hiçbir zaman ve her zaman skalasında derecelenen beşli likert tipi bir ölçek olarak dizayn edilmiştir. mevcut ölçüm aracıyla benzer şekilde ters madde içermemektedir. Kesme değeri .40 olarak alınan ölçüm aracında 36 maddelik 4 faktörlü yapı elde edilmiş ve toplam varyansın %38'i açıklanmıştır. Elde edilen alt boyutlar eğitici, destekleyici davranış, demokratik davranış, açıklayıcı ve ödüllendirici davranış ve otokratik davranış olarak isimlendirilmiştir. Alt boyutlar anlamında mevcut araştırmayla nispeten benzerlik taşıdığı söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak rekreasyonel liderlik davranışını ölçmede geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı geliştirilmiştir. Rekreasyon liderlerinin yönettikleri etkinlikleri hangi davranış tarzıyla sürdürdüklerinin belirlenmesi açısından alana katkı sağlayacağı düşünülen bir ölçüm aracı (Ek-1) hazırlanmıştır. Yapılan analizler de elde edilen yapının geçerli ve güvenilir olduğunu kanıtlar niteliktedir. Ölçüm aracı rekreasyonel etkinlikler öncesinde, esnasında veya sonrasında grup liderlerinin davranış tarzlarını belirlemek adına kullanılabilir. Bu açıdan ölçekle toplanacak verilerin zaman sınırlaması bulunmamaktadır. Diğer yandan ölçüm aracı farklı örneklem grupları ve etkinlik çeşitleri çerçevesinde değerlendirilebilir.

Çıkar Çatışması

Bu makalenin yayınlanmasıyla ilgili yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Yazar Katkıları

Araştırma Fikri: FY; Araştırma Tasarımı: TAD, SK; Verilerin Analizi: TAD; Makale Yazımı: TAD, FK, SK, FY; Eleştirel İnceleme: FY

Yazışma Adresi (Corresponding Address):

Doç. Dr. Tebessüm AYYILDIZ DURHAN

Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Rekreasyon Bölümü

Emniyet Mah. Abant-1 Cd. No:10/1C Yenimahalle, Ankara

ORCID: 0000-0003-2747-6933

E-posta: tebessum@gazi.edu.tr

Kaynaklar

1. **Akan, D., Yıldırım, İ. ve Yalçın, S.** (2014). Okul müdürleri liderlik stili ölçeğinin geliştirilmesi (OMLSÖ). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(51), 392-415.
2. **Atar, E. ve Özbek, O.** (2009). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin liderlik davranışları. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2) 51-59.
3. **Başoğlu, U. D.** (2013). Liderlik davranışları ile rekreasyon faaliyetlerine katılım ilişkisi: İstanbul ilinde bir uygulama. *Turur Turizm ve Araştırma Dergisi*, 2(2), 73-86.
4. **Başoğlu, U. D.** (2013). Relationships between participation in recreational activities and leadership behavior: a study on the secondary school students. *Turkish Journal of Sport and Exercise*, 15(2), 100-106.
5. **Büyüköztürk, Ş.** (2007). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*, (7. Baskı). Ankara:Pegem A Yayıncılık.
6. **Cansoy, R. ve Turan, S.** (2016). Gençlik liderlik özellikleri ölçeği: güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Türkiye Eğitim Dergisi*,1(1), 19-39.
7. **Chelladurai, P. ve Saleh, S. D.** (1980). Dimensions of leader behavior in sports development of a leadership scale. *Journal of Sport Psychology*, 2, 34-45.
8. **Chelladurai, P. ve Carron, A. V.** (1981). Applicability to youth sports of the leadership scale for sports. *Perceptual ad Motor Skills*, 53, 361-362.
9. **Dereli, M.** (2003). A survey research of leadership styles of elementary school principals (Yüksek Lisans Tezi). ODTÜ Eğitim Bilimleri, Ankara.
10. **Donuk, B.** (2007). *Liderlik ve Spor*. İstanbul: Ötügen.
11. **Dwyer, J. J. M. ve Fischer, D. G.** (1988). Psychometric properties of the coach's version of leadership scale for sports. *Perceptual and Motor Skills*, 67(3), 795-798.
12. **Fletcher, R. B. ve Roberts, M. H.** (2013). Longitudinal stability ofthe leadership scale for sports, *Measurement in Physical Education and Exercise Science*, 17(2), 89-104.
13. **Güngör, N. B. ve Yenel, F.** (2017). Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin epistemolojik inançları ile liderlik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 19(2), 39-55.
14. **Güngörmüş, H. A., Gürbüz, B. ve Yenel, F.** (2008). Spor İçin Liderlik Ölçeği'nin sporcuların antrenörün davranışlarını algılaması versiyonunun psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi, *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10(2), 16-22.
15. **Halpin, W. A. ve Winer, J. B.** (1957). *A factorial study of the leader behavior descriptions. leader behavior: its description and measurement*. Editörler: Ralp M. Stogdill, Alvin E. Coons. The Bureau of Business Research College of Commerce and Administration, OHOI.
16. **Huang M. J.** (2004). *A study of the leadership style of recreational sports club leaders in kaohsiung taiwan, a dissertation submitted to the division of administrative studies college of professional studies*, The University of West Florida, http://etd.fcla.edu/WF/WFE0000042/Huang_Mei-jen_200412_EdD.pdf
17. **Karaküçük, S. ve Yetim, A.** (1996). Rekreasyon etkinliklerinde liderlik ve fonksiyonları. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1, 64-76.
18. **Karaküçük, S., Yenel, İ. F. ve Akgül, B. M.** (2017). *Rekreasyon liderliği*. Editörler: Karaküçük, S., Kaya, S., Akgül, B.M. Rekreasyon Bilimi 2 içinde(163-233). Ankara, Gazi Kitabevi.
19. **Kesimli, İ.** (2013). Liderlik davranış türleri uyarılama çalışması. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(1), 1-10.
20. **Koçel, T.** (2001). *İşletme yöneticiliği (8. Baskı)*. İstanbul: Beta Yayınevi.
21. **Kurtipek, S. ve Güngör, N. B.** (2019). Perception of trainers for the athlete. *Turkish Journal of Sport and Exercise*, 21(2), 379-385.

22. Kurtipek, S. ve Güngör, N. B. (2018). Determination of the perceptions of sport manager candidates related on the concept of manager: a metaphor analysis study. *International Journal of Higher Education*, 7(5), 158-166.
23. Lawshe, C. H. (1975). A quantitative approach to content validity. *Personnel Psychology*, 28(4), 563-575
24. Lewin, K., Lippitt, R. ve White, R. K. (1939). Patterns of aggressive behavior in experimentally created social climates. *Journal of Social Psychology*, 10, 271-301.
25. Özdamar, K. (2013). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi*. (Yenilenmiş 9. baskı).Eskişehir: Nisan Kitabevi.
26. Özdamar, K. (2016). *Eğitim, sağlık ve davranış bilimlerinde ölçek ve test geliştirme yapısal eşitlik modelleri: IBM SPSS, IBM SPSS AMOS ve MINITAB uygulamalı*. Eskişehir: Nisan Kitabevi.
27. Özer, N. ve Beycioğlu, K. (2013). Paylaşılan liderlik ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *İlköğretim Online*, 12(1), 77-86.
28. Rafferty, S. ve Wyon, M. (2016). Leadership behavior in dance application of the leadership scale for sports to dance technique teaching. *Journal of Dance Medicine, Science*, 10,1-2, 6-13.
29. Taş, A., Çelik, K. ve Tomul E. (2007). Yeni ilköğretim programlarının uygulandığı ilköğretim okullarındaki yöneticilerin liderlik tarzları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 85-98.
30. Teques, P., Silva, C., Rosado, A., Calmeiro, L. ve Serpa, S. (2021). Refining the short version of the leadership scale for sports: factorial validation and measurement invariance. *Psychological Reports*, 124(5), 2302-2326.
31. Wałach-Biśta, Z. (2013). A Polish adaptation of Leadership Scale for Sports: A questionnaire examining coaching behavior. *Human Movement*, 3, 265-274.
32. Yaşhoğlu, M. (2017). Sosyal bilimlerde faktör analizi ve geçerlilik: keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizlerinin kullanılması. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 46, Special Özel Sayı 2017, 74-85.
33. Yenel, İ. F. (2019). Liderlik. A. Azmi Yetim (Ed). *Yönetim ve spor* (s.283-304). Ankara: Gazi Kitabevi.
34. Yılmaz, O. ve Akdeniz, H. (2021). *Rekreasyon faaliyetlerinde liderlik: açık alan liderliği* betül bayazıt (ed.), spor ve rekreasyonda liderlik içinde (120-130). Konya, Çizgi Kitabevi Yayınları.
35. Zhang, J., Jensen, B. E. ve Mann, B. L. (1997). Modification and revision of the leadership scale for sport. *Journal of Sport Behavior*, 20(1), 105-122.

Ek-1: Rekreatif Liderlik Davranışı Ölçeği

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
<i>Rekreatif etkinliklerin tüm süreçlerinde rekreatif liderleri olarak benimsediğiniz davranışlara yönelik sorular aşağıda yer almaktadır. Sizin için uygun olan seçenekleri (X) işareti ile işaretleyiniz.</i>					
1. Grup üyeleriyle uyum içerisinde çalışırım					
2. Grup üyelerine söz hakkı tanırım					
3. Grup üyeleriyle iletişime açığım					
4. Grup üyelerinin yaratıcılıklarını desteklerim					
5. Grup üyelerinin kişisel karar ve tercihlerine saygı duyarım					
6. Grup üyelerinin sadakati benim için önemlidir					
7. Grup üyelerine karşı eşit davranırım					
8. Grubun diğer üyeleri gibi çalışırım					
9. Grup üyelerinin beni etkilemesine izin vermem					
10. Grup üyeleriyle mesafemi korurum					
11. Grup üyeleri lider olarak benimle ilişki kurmaya çekinirler					
12. Yönetim yetkisini tek başıma üstlenirim					
13. Grup üyelerinin olası hatalarında yaptırım uygulamaktan kaçınmam					
14. Grup üyeleriyle ilişkimi aracı bir üyeyle sağlarım					
15. Grup üyelerinin benimle benzer düşünce kalıplarına sahip olmasını beklerim					

Alt Boyut İsimleri	Maddeler
Demokratik	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
Otokratik	9, 10, 11, 12, 13, 14, 15